

A Kossuth Könyvtudósok társaságai közül említsük meg a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének alkotmányát, s azt a másik kis füzetet, amely Leonyid Brezsnyev előadói beszédét tartalmazza a szovjet alkotmánytervezetről, a tervezet országos vitájának eredményeiről. Most látott napvilágot Lusi Corvalán, a Chilei Kommunista Párt főtitkárának válogatott beszédeit, cikkeit tartalmazó kötet. A Pinochet börtönét megjárta kiváló kommunista vezető cikkeit, beszédei pepillantást engednek az elmúlt esztendő chilie eseményeibe, s azokba a nehéz osztályküzdelmekbe, amelyeket a nép legjobb erői, a kommunisták vívnak jelenleg is a fasiszta rendszer ellen. A kötet gazdag anyagát Kerekes György válogatta; ő írta Corvalán életéről, és látta el a könyvet jegyzetekkel is. A Közgazdasági ismeretek sorozatban jelent meg Kovács László kis kötete Az SZKP gazdaságpolitikája a tizedik ötéves tervben címmel. Az ismertetés áttekinthet ad az ötéves terv legfontosabb célkitűzéseiről, s érdekelte azt a hatalmas fejlődést, amely napjainkban a Szovjetunióban minden területen végbemegy. Pach Zsigmond Pálnak, az ismert marxista történésznek cikkeit, tanulmányait tartalmazza a Történet-szemlélet és történettudomány című válogatás. A kötetbe foglalt tanulmányok a magyar történettudomány sokat vitatott, aktuális kérdéseivel kapcsolódnak, azokat segítenek megérteni. A lengyel Kapuscinski hallatlanul izgalmas riportkönyve Golyózáporban Angola földjén; az újságíró ebben angolai élményeit beszéli el, a szemtanú hitelességével. Sok hasznos ismeret tartalmaz az 1978. évi Pártmunkás zsebkönyv.

Az Akadémiai Kiadó is több érdekes kötetet jelentetett meg. Az Ady-centenáriumhoz kapcsolódik a költő „A halottak élen” című híres verseskötete 1918-as első kiadásának hasonmás köntösben történt publikálása; a kötet utószavát Keresztury Dezső irodalomtörténész írta. Kallai Gyula sokoldalú politikai-publisztikai tevékenységét foglalja kötetbe a Helyünk a világban címmel megjelent válogatás. A szomszéd országok sok problémájának jobb megértését is szolgálja Niederhauser Emil új könyve. A nemzeti megújulási mozgalmak Kelet-Európában. Az Irodalom—szocializmus sorozat ötödik kötetként látott napvilágot — Illés László és József Farkas közös szerkesztésében — a szocialista irodalom történetéből merített tanulmányok gazdag kötet. „Az újnak tenni hitet”. A Kortársaink sorozatban Sinka István életművét s életét mutatja be Görömbéi András. Gabriel Garcia Marquez írói művészetének jobb megértését szolgálja Kuljin Katalin irodalomtudományi monográfiája. A Mítosz és valóság A Nyelvtudományi értekezések sorozatában került a könyvesboltokba O. Nagy Gábor munkája. A magyar filozófiai kutatások története (A kötetet Koválovszky Miklós rendezte szerkesztő alá és látta el bevezetővel.) Most jelent meg Mészáros Ernő könyve. A levegőkémia alaptulajdonképpen a Magyarországi állapotok című nevezetese sorozat két új kötete: a korszokról a szocialista ECKHARDT Sándor Francia—magyar szótárának 10. kiadása.

Számos művészi naptár is az útlelekbe került: bizonyára sokan keresik majd például a magyar grafikusművészet nemzetközi galériáit, vagy a Filozófiai Világot színes magyar lelkéltárasokat s ezek képeit együtt tartalmazó — a carte maximum gyűjtőket megörvendető — asztali naptárát.

A mezők ars poeticája

Mit akar Marosi Júlia?

(MIÉRTEK)

Miért járja a városokat, a falvakat, az iskolákat, a könyvtárakat a magyar nép dalával, mesével, szokásával?

Miért utazik Erdélybe, miért megy ismét Moldvába karácsonyozni?

Miért hívta önálló estre az Egyetemi Színpad?

Miért?

(KÉT VÁLASZ A SOK KÖZÜL)

Azért, mert hiszi Kodály Zoltán igazát, amely szerint a magyar népdal nem pusztán a paraszti élet visszhangja, hanem az egész magyar lélek tükré. „Mint egy nagy gyűjtőmedencébe, századokon át befolyt a magyar érzelmi élet minden patakja, nyomot hagyott benne a magyarság minden lelki élménye...”

Azért, mert osztja férje, a költő Csoóri Sándor meggyőződését: „Dolgunk: élni az idő közepén, élni egy nép szellemiségének a közepén, ahonnan ugyanúgy meghallani a reglők botjának duhogását ma, mint a föld alatt futó vonatokat. A balladák hangját együtt a mi időnk hangjával. A levélsípok, a nádisípok megszólalását Bartók, vagy a maiak zenéjében.”

(SZOLCÁK, AKIK URAI A SZAVAKNAK)

Marosi Júlia csak a legutóbbi források vizét issza. Fáradságát járja az isten háta mögötti falvakat, településeket, hogy felvegye magnetofonjára a legősibb, a legeredetibb dallamokat és szövegeket. Miután „felvette a fejébe” is őket, keresi az alkalmat, hogy szépen, tisztán csengő hangján megszólaltassa gyűjtő szenvedélyének legszebb virágait. Tudatárnyajában, magnótekerőcsin csodálatos szavakat, mondatokat őriz, amelyeknek íze, zamata, titka, ereje, leleménye van. Az egykori jobbágyság, a szolgálólányok, a napszámosok még ma is úgy beszélnek, hogy urai, teremtek a szép szavaknak, s a gondolatoknak. Disztelen, gyümölcsstelen, kismizmizet ma szavaink pirulhatnak, ha elődeik megszólalnak például a széki Győri Klára ajkán. Káli néni, az idős széki „mesefa” megírta élete történetét a Kiszáradt az én örömom zöld fája című könyvében. Így kezdte élete történetét:

„En, Filep Istvánné Győri Klára 1899. június 4-én születtem Szék községben. Hatodik gyermekük voltam szüleimnek: négy fiú és két leány. Ép, egészséges család, közepes életmód, sem nem nagygazda, sem nem nagyon szegény. Mindönknek tömött természetünk, pozsgás-piros arcunk, magunkfajta népek közt csevegő szánk volt, de ha valami úri nép szólított meg (orvos, tanító, pap) nagy ügyelettel szóltam, nehogy hibázzak, nehogy butaságot glagolyjak össze, mert az ilyesmit már kiskoromban szégyelltem...”

Öket keresi Marosi Júlia, a szépen szólókat, az igazatmondókat. A Helikon nem rest tanulni a mezőtől. Fiúknak, a Muzsikás együttes tagjának örökségül a mezők énekének szeretét hagyta. Ifjabb Csoóri Sándor legutóbb éppen egy Ipoly menti dudástól tanulta el a titkokat, a fortélyokat, tőle vett leckét a mezei ars poeticából.

(AZ ÉKSZER CSAK VISELVE ÉKESÍTI)

Marosi Júlia kincseiben csak úgy lelő örömet, ha mások is gyönyörködhetnek benne. Viszi őket megmutatni, ragyogtatni, mert tudja; a népdal, a népköltészet minél többeké, annál nagyobb világot, melegít ereje. A napokban Székesfehérváron járt, a Velinszky L. Könyvtár vendége volt. Dél előtt az idős emberek Zsolt utcai napközi otthonában énekeltek, és szóltatta meg kincseket őrző tekeresét; kesergőket, meséket, siratokat, lakodalmi csujogatót, balladát és csüfolódót. Délután a Zentai úti iskolások egy csoportjának idézte fel a falvak, a zöld mezők gyermekeinek paradicsomát, játékos kedvét. Elvezésben ez a paradicsom. A mai iskolában mindig kevesebb hely jut az éneknek, a zenének, a mozgásnak, a játéknak, az ősi örömlöknek. Lépnék helyébe újak — mondjuk, de öröm és jókedv ezekből ritkábban fakad. Mő kézni, bolondozni, jó ízűen tréfkázni már alig tudnak a mai gyerekek. Vagy inkább nincs rá alkalom, nincs ami és aki kiszabadítsa a bolondos jókedv örömeit?

(NYELVTÖRÖK, CSÜFOLOK)

Marosi Júlia néhány szójátékmal, tréfás rigmussal, kiszámolóval kiszabadította börtönéből a jókedvet. Meg-

botlottak jó néhányszor a nyelvecskék a kilencöles köles kazal, meg a két pék, két képet kér buktatóiban. A köszöntő sorait megtanulni sem volt gyerekjáték: „Valamennyit ugrik életében a szarka, /Valamennyit billent annak tarka farka, /Valahány szarkának farka tolla tarka, /Oly sokáig tartson a szerencse marka. Isten éltesen sokáig!” A cigánycsüfolótól még kerekesebb lett a kedvük: „Akkor örül a rajkó, /amikor döglik a disznó, /keze lába csupa zsír, /három napig nem is sír. Hej tiralej, tiralej, tiralej!”

Egy moldvai asszonyról, Anna nénről is mesélt a gyerekeknek, aki nem járhatott iskolába. Amikor elmentek a tanítóhoz, apja megkergette, hogy reppessen a szíve, legyen mivel bizonygatnia, miért nem járhat iskolába. A valódi ok persze az volt, hogy otthon utána még tizenöt gyerek sorakozott, nagy szükség volt a nagylány dolgos kezére. Anna néni nagyon szeretett mesélni, még a számolást is mesélés közben tanulta meg, hogy aztán másokat taníthasson. „Egylábú megfogta a retket, húzta, húzta, nem tudta. Kétlábú megfogta egy lábút, egy lábút megfogta a retket, húzták húzták, nem tudták. Háromlábú megfogta kétlábút, kétlábú megfogta egy lábút, egy lábút megfogta a retket, húzták húzták, nem tudták.” Ha nagy volt a kedvük, ezt még százig is elmondták, oda, meg vissza.

A népköltészet alkotó pillanatait is tetten érhetők a gyerekek. Maguk is rögtönöztek néhány szellemes, találmányra való választ. Mindehhez nem kellett semmi rendkívüli, csak néhány szó, a mezőn gyűjtött virágok csokrából, volt kacagás, verselés, meg notázás, hatalmasra nőtt a jókedv. Visszaszerelték egy időre a gyerekek veszendőben lévő paradicsomukat.

(TANULSÁG)

Mit akar mindezzel Marosi Júlia? Elhíthető, megérthető, hogy múltunk ismerete és szeretete nélkül gyökértelen a jövőnk. Hogy a fejlődés, a haladás nemcsak egyirányú előretörés, hanem mindenirányú, sokoldalú kiteljesedés.

Zágoni Erzsébet

Postabontás

Három levél, s ebből — ami számunkra igazán hízogó — két dicséret, egy javaslat.

Hálás olvasó

Talán szerénytelenségnek tűnik, hogy közreadjuk az alábbi levelet, amely *Bíró Sándor* (Székesfehérvár, Kun Béla utca 4.) írógépéből került ki. De, ahogy a munkánkát érintő kemény bírálatoknak is helyet adunk lapunk hasábjain, hadd ne hallgassuk el azt se, ha valakinek jó véleménye van a Fejér megyei Hírlapról.

„Tisztelt Szerkesztőség! Kedves Elvtársak! Szíves elnézésüket kérem a zavarásért, de szükségét érzem annak, hogy sok olvasótársammal együtt megelégedettségemnek adjak kifejezést, a Fejér megyei Hírlap szerkesztésében jelentkező magasabb színvonalért. Mi, olvasók, hálaak vagyunk a megfelelő tájékoztatásért, hiszen azért fizetünk elő, mert érdekel bennünket hazánk, megyénk fejlődése, politikai, gazdasági, kulturális és egyéb téren elért eredménye. Ezt a tájékoztatást nemcsak magas szintre emelték Önök, hanem az újság szerkesztés modern, a gyors tempójú élet követelményeit is figyelemmel kísérvő formáit alkalmazzák. Gondolok itt a mindennapi élet apróbb eseményeit ismertető rövid, de sokrétű hírek közlésére, a megye minden zugát érintő információkra. Nagyon értékes a sok kiváló fotó, amely a Hírlapot külön is kedvelté teszi. Nagyszerű munkájukhoz további sikereket, jó egészséget kívánok!”

Hálás olvasónk elismerését mi is hálaosan köszönjük.

Útközben

Ugyancsak székesfehérvári olvasónk, *Kardos Ferenc* írta az alábbi levelet, a Szabadkai úti 56/a-ból.

„Örömmel üdvözlöm a nagyszerű kezdeményezést, az Útközben rovatot. Nem ér legalább váratlanul meg egy útjavítás és megakott kocsi-val előre elkerülhető a buktatók. Helyes volt a Plac téri csoportot új közlekedési rendjét is ismertetni. Különösen hasznosak ezek az adatok most, amikor a közlekedést az időjárás is akadályozza. A rovatnak hosszú

életet, Önöknek sikeres munkát kívánok.”

A rovatot valóban azzal a szándékkal indítottuk útjára, hogy a létszámban egyre szaporodó autósoknak segítségül tájékozódni a megye útjairól; tudják, milyen akadályokkal, nehézségekkel kell számolniuk egy-egy útszakaszon. Reméljük, ez a szolgálat is segít abban, hogy kevesebb lesz a baleset Fejér megyében, s mind több autós mindíg épségben hazaér.

Két javaslat

Két javaslattal él *Fenyvesi Mihály* olvasónk, aki Székesfehérváron, a November 24-e lakótelepen lakik.

Az egyik: „Az október 27-i lappéldányban olvastam az alábbi cikket: Elsejtől új rend a lakótelepeken — érvénybe lép egy tanácsrendelet. A téma fontosságára tekintettel kérem Önöket, hogy a rendeletet az újságban is szíveskedjenek — esetleg több részletben — leközölni.”

A rendelet teljes szövegének közlésére nincs módunk, de hamarosan részletes frást közlünk, amelyből a rendelet minden kedvező olvasónk alaposan megismerheti.

A másik javaslat: „A fővárosban a lottó és egyéb ilyen jellegű sorsolásokról ne az ideiglenes, hanem (esetleg egyetlen nappal később) a hivatalos listát szíveskedjenek közölni. Az ideiglenes lista közlése után ugyanis marad az emberben bizonytalanság, hátha eltér tőle a hivatalos nyereményjegyzék.”

A kérést, sajnós, nincs módunkban teljesíteni, mivel a napilapok az illetékesektől a gyorslistát kapják meg, amelyben természetesen előfordulhatnak hibák. A gyorslista — mint a nevében is benne van — a gyors, majdnem azonnali tájékoztatást szolgálja, ami a napilapok, köztük a Fejér megyei Hírlap egyik alapvető feladata. Az egy-két nap múlva elkészülő végleges és hivatalos jegyzék az OTP-ban vagy a postán megtekinthető.

A játék bizony az utolsó pillanati igazlalommal ár; valóban kedves volt-e hozzánk *Fortuna* istenasszony, vagy csak hamisan ránk kacintott?

A Jelenkor új száma

A Pécs szerkesztett irodalmi és művészeti folyóirat új számának élén Nagy László költeményét olvashatjuk. A lírai rovatban emellett többek között Gyurkovics Tibor, Károlyi Amy, Makay Ida, Pál József és Rákos Sándor művei kaptak helyet. A szépprózai írások sorában Jékely Zoltán, Kolozsvári Grandpierre Emil és Mészöly Miklós elbeszélését közli a folyóirat. Az Ady Endre születésének centenáriuma közlönt sorozatban ezúttal többek között Cziné Mihály tanulmányát, Pákolitz István emlékezését és Rába György verselmező esszéjét találjuk *Róza Gyula* Martyn Ferenc Adv-rajsorozatát elemzi. A nemrég elhunyt Hainál Annától Kalász Márton verssel búcsúzik. Kormos István halálára Csorba Győző és Weöres Sándor írt költeményt. Fodor András pedig emlékező írásban idézi fel a költő alakját. Az „Irodalomtudományi fóruma” sorozatban Nagy Péterrel beszélget Németh G. Béla, Kovács Sándor Iván tanulmánya a Szigeti veszedelem siklósi és szigetvári epizódját elemzi. Figyelmet érdemel Kenyeres Zoltán Weöres Sándor irodalomszemlélete c. esszéje.

VARJAK

Már elmentek a színesek, a dalosok. És maradtak a feketék, a károgoók. Téli fehérségnek csendnek álmoknak megtörői. A varjak.

Mikor emelkednek, mintha hullanának. Szárnyukban örök földhöz húzó fátadság. Egi magasság, messzi távol nem vonzza a rögök, barádk között férges kutatót.

Úgy rebbennek fel a földről, min maaányos utas lelkéről a félelem és remény. Sülyosan lebegnek és újra visszaszállnak.

Nem tártak kalapra varjútollat és nem írtak vele lezendát verset. Méris mind a kísérték az ember örömeit bánatot. Lakodalmas menetet halottivők sötét szemlői.

Utak mellett felszálló varjak. Kerinaenek feketén, kormoran, mint maugun mögött réa felégetett hidalpernué. Nem engedik felejteti hogyan hamvadtak el a pallók, amluenek vissza másoha nem mehetünk.

Sötét madárcsapat. Arnyék, amely nemcsak a földön, de az égen is látszik. Énem tudni múltá vagy jövő? Meni csak tovább nállantásuk ellésér. Ne is törőngi, mire mondható. Már Hiszen ügyis régen tudor már.

M. L.

Fotó: Fási László

Amatőr filmesek sikere

Dombóváron rendezték meg az országos amatőr filmpályázat díjkiosztó ünnepségét. A néprajzi témájú filmek kategóriájában két székesfehérvári alkotó kapott díjat: Deák Péter és Sebestyén Ferenc, akik megyénk néprajzi anyagából dolgoztak fel a film nyelvén néhányat. Ebben a kategóriában még a győri filmstúdió pályázatát értékelték és jutalmazták harmadik díjjal. Mészényi János székesfehérvári szobrászművész filmjével a zsüri különdíját érdemelte ki.

Irodalmi est

A székesfehérvári Mészöly Géza utcai fiókkönyvtár Ady Endréről emlékezik december 3-án, 17 órakor. A halál rokona című irodalmi esten Román Károly tanár mond bevezetőt, majd a Színház-és Filmművészeti Főiskola hallgatói idézik a költőt. Forró István, Kovács Károly, Rosta Sándor és Szirtes Gábor tolmácsolja Ady Endre verseit.